

Slovo k povzbuzení na neděli 5. listopadu 2023, na 31. neděli v mezidobí – A
Biblická čtení: Mal 1,14b-2,2b.8-10; Ž 131; 1Sol 2,7b-9.13; Mt 23,1-12

Milé sestry, milí bratři,

v evangeliu dnes slyšíme **první část Ježíšovy řeči proti farizeům**, kterou – podle Matoušova sepsání – pronesl těsně před Velikonocemi, již po svém vjezdu do Jeruzaléma. V rámci struktury evangelia je tato řeč jakýmsi **završením varování farizeům** a všem jim podobným. Počínaje Horským kázáním, kterým Matoušovo evangelium otevírá Kristovo veřejné působení, se farizeové měli obrátit, což mnozí neučinili. Ne nepodobně mnohým z dalším.

Nejprve tedy snad kratičká poznámka k **farizeům** samotným. Jako *peruším*, „vyčlenění“ se nazývali příslušníci jednoho **z obrodných lidových hnutí**, které se zrodilo po neúspěchu povstání proti vnější řecké nadvládě za dob Makabejských bratří v první polovině 2. století před Kristem. V době Ježíšově existovalo tedy již nějakých dvě stě let. Nebylo to sice jediné obrodné náboženské hnutí své doby, ale bylo bezpochyby **nejlidovější a největší**. K farizeům se řadili všichni ti, kteří chtěli žít **podle Božího Zákona** důsledným **dodržováním Božích příkázání**. Co to znamená, začali postupně sepisovat **učitelé Zákona** (rabíni) vzeší právě z farizeismu, a tak vedle biblického textu (zvaného *Tanach*) se stává důležitým pramenem farizejské zbožnosti i **Talmud**, sbírka rabínských výroků a komentářů k Písmu a především předpisů, jak žít. Právě jejich dodržování představuje jádro a charakteristiku celého hnutí.

Farizeové se postupem času stali velmi **váženými a vlivnými**. Vždyť byli často opravdu z lidu, mezi lidmi žili a uprostřed světa se snažili důsledně dodržovat vše, co vnímali jako dobré a Boží, dle svého podání. K farizejskému hnutí měl ze všech duchovních proudů nakonec **nejblíže** i sám **Pán Ježíš** (z židovského pohledu byl přeci potulným rabi), farizeem přímo byl i **svatý Pavel**, měl se stát rabínem, proto se učil u slavného rabína Gamaliela.

Potud bylo farizejské hnutí dobré a sympatické. Jenže **úskalím** mnohých farizeů se stalo, že duchovně **zpychli**, stali se náboženskou i společenskou **elitou** ve vlastních očích. Možná si až přespríliš začali být **jistí** svou spravedlností a spásou. Boha si často zcela svázali do svých **představ** a **předpisů**, že se jím vlastně již ani **nechtěli** nechat **překvapit**, když **nepřijali Mesiáše** – Ježíše v jeho Boží jinakosti, překonávající jejich očekávání a rabínské interpretace prorockých zaslíbení. Zbožnost některých z nich se postupem času proměnila jen na **formální, zdánlivou**, zůstávající na povrchu, zabývající se navíc věcmi nepodstatnými. Věrné dodržování Zákona a všech předpisů Talmudu se farizeům stalo jen **vnější**, v posledku na vlastní dokonalost zaměřenou **slupkou**, navíc umně **zakrývající** leckdy **nedobré srdce** vespod. Jejich úkony zbožnosti se staly také **prostředkem**, ať už cíleným či mimoděk přijatým, k dosažení **úcty či bohatství**: «Všechny své skutky dělají jen proto, aby se ukázali před lidmi». Požadavky učitelů Zákona vůči druhým se také mnohdy staly těžkými a neúnosnými **břemeny**, kterými sice svázali ostatní, ale sami se jich nechtěli anebo nemuseli dotknout ani prstem.

Možná právě proto tak **negativní tón**, vlastně **břítlost** vůči farizeům, kterou slyšíme z úst Pána Ježíše v podání evangelistů. Aby bylo jednou provždy demaskováno často **skryté nebezpečí farizejství**. Týkající se i Kristových učedníků. Co se přihodilo farizeům v evangeliu, se totiž může stát mnohým dalším, zvláště těm, jejichž **touha po osobní dokonalosti** se té farizejské nějak **podobá**.

V Kristově řeči proti farizeům jde možná – říkají někteří biblisté – už v leccčem o určitou **nadsázku či karikaturu**. Aby jejich prostřednictvím bylo ukázáno, vysloveno, v čem spočívá skutečná **karikatura náboženství**, a to i křesťanství. Ostatně **prvními posluchači** Kristovy řeči byly především zástupy, které ho již nějak následovaly, a mezi nimi i Dvanáct apoštolů («Ježíš mluvil k zástupům i ke svým učedníkům»). Stejně jako **prvními adresáty** evangelia nebyli pochopitelně již farizeové, ale **první křesťané** a mezi nim zvláště ti, kterým již v prvotní církvi byla nějak svěřena apoštolská služba.

Farizejství jako **karikatura náboženství** je fenomén, který může potkat a potkává i křesťana. Je sice hluboká teologická a existenciální pravda, že **setkání s Kristem** má sílu vždy učinit člověka **lepší**. Zlý se stává méně zlým, hodný ještě hodnějším. Ale bohužel **ne vždy**. Někdy, ač to zní sebestarodnější, může setkání s křesťanstvím, přijetí křesťanství člověku i uškodit. Když Krista nepustí dovnitř svého života, když křesťanství zůstane jen na povrchu jeho já, když nezasáhne srdce, když ho přijme jen zdánlivě, farizejsky.

Tehdy se totiž může stát – ne nepodobně tomu, jako se to právě stalo mnohým novozákonním farizeům – , že **křesťanství** v takovém člověku naopak probudí některé **nejtemnější** roviny jeho osobnosti, například touhu po moci nad druhými lidmi anebo touhu po obdivu a zbožštění, touhu po laciné spáse a touhu být v nebi nakonec jen sám, nebo tam aspoň mít výsadní postavení. Může se stát, že vnější **praxe** křesťanské víry svým zbožným hávem jen **zakryje** pravé **sobectví** člověka, že zdánlivě svatý zápal se třeba stane omluvou pro projevy jeho skutečné **agresivity**. A tak dále.

Takovému člověku – aniž bychom se odvažovali soudit, kdo jím je, snad krom sebe – by možná bylo lépe, kdyby se byl s křesťanstvím snad ani **nepotkal**. Pokud si z něj vzal jen nepodstatný **povrch**, anebo pokud – slovy Pavlovými – se zbožnost pro něj stala pramenem zisku. **Nepotkal se** totiž s Kristem, ale – obrazně řečeno – jen s jeho **hávem**. Stejně jako **farizeům** v evangeliu by tak možná bylo lépe, kdyby se jimi byli nikdy nestali. A kdyby byl kolem nich Kristus, když ho nepřijali a jen se utvrdili ve svém farizejství, ani nebyl prošel.

Zda mezi takové farizeje nepatříme nějak i **my**, můžeme **odtušit**, vezmeme-li dnešní řeč opravdu vážně, konfrontujeme-li ji se svým životem a smýšlením jako určité **zrcadlo ke zpytování svědomí**: Zda třeba **nežádáme** od druhých jako mravní povinnost to, co sami **nečiníme**, anebo bychom na jejich místě neučinili. Zda **neděláme** dobro jen za **potlesk** či nějakou **odměnu**. Zda nedáváme **na odiv** svou **zbožnost**, nelibujeme si v **předních** místech a zbožné **úctě** okolí, pro kterou bychom udělali vše. Zda se nepovažujeme za **mistry a učitele** druhých, kteří ví vždy vše nejlépe. A tak dále. Jistě, jsou to jen některé **příklady**. Nemusí být navíc vždy projevem farizejství, ale rozhodně **mohou**, když o nich čteme v evangeliu.

Farizejství ve své negativní poloze v **křesťanském provedení** je tak bezpochyby jednou z **nejnebezpečnějších karikatur** křesťanství samotného. Jednou z **nejnebezpečnějších** pro nás i pro celý svět, který nás obklopuje. Možná daleko **nebezpečnější** než leckterý dílčí hřích, zvláště takový, který nikomu příliš neublíží.

Farizejství opravdu znamená z křesťanství přijmout jen **povrch**, **zakrýt** jím sobectví a sebestřednost uvnitř, **omluvit se** zbožným hávem, utěšit a spokojit s formalismem. Anebo dokonce aktivovat **nejpatologičtější** roviny lidství, sobectví a zlobu. Anebo třeba omluvit i nutkání se zabývat různými nepodstatnými náboženskými **maličkostmi**, a přitom nevidět opravdové potřeby světa a lidí kolem sebe. A nevidět opravdové přítomnosti **Boha**.

Farizejství leckdy **ošálí** farizeje samotného, který si může myslet, jak je zbožný a svatý.

Farizejství je především **náboženským** fenoménem, týká se zejména nás, věřících. Protože lidé bez daru explicitní víry v Boha se často musí mnohem **opravdověji** potýkat se sebou a se světem, neboť nemají mnohdy kam se před sebou a světem schovat. **Farizejství** se může týkat **každého** z nás, kteří se považujeme za **věřící křesťany**.

Milé sestry, milí bratři, buďme ale pokorně **vděční**, že nám byla křesťanská **víra** dána. Jen **nechtějme** být dál **farizeji**, jsme-li jimi nějak. Obranou proti farizejství rozhodně není Krista a křesťanství opustit. Nýbrž právě **vědět o farizejském nebezpečí**. A toužit mu **nepodlehout**, anebo se z něj **nechat** Bohem ale třeba i pomocí lidí kolem sebe **vyléčit**. A to právě neustálou **pokornou snahou** se s Kristem **potkávat**, nechat se jím **milovat** a **k milování** Boha a lidí pohnout. Snahou poctivě vnímat a zkoumat svou **stopu**, již ve světě a v lidech zanecháváme. A chtít zanechávat napříště více stopu lásky, **Boží lásky**.